

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму реалізації права на соціальний захист фізичними особами-підприємцями та особами, що забезпечують себе роботою самостійно
(реєстр. № 6165 від 7 березня 2017 року)**

Комітет з питань правової політики та правосуддя на засіданні 17 травня 2017 року (протокол № 59) розглянув на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму реалізації права на соціальний захист фізичними особами-підприємцями та особами, що забезпечують себе роботою самостійно (реєстр. № 6165 від 7 березня 2017 року) (далі - Законопроект), поданий народним депутатом України Помазановим А.В.

Згідно з пояснювальною запискою метою Законопроекту є реалізація права на соціальний захист фізичними особами – підприємцями та особами, які забезпечують себе роботою самостійно.

Для досягнення мети автором пропонується в статті 7 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування уточнити перелік тих осіб, що підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, які забезпечують себе роботою самостійно. У статті 22 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» передбачається встановити механізм виплати допомоги у зв'язку з втратою працездатності фізичним особам - підприємцям, в тому числі й тим, які обрали спрощену систему оподаткування, та особам, що забезпечують себе роботою самостійно. Законопроектом вносяться зміни до статті 4 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо права осіб, що провадять незалежну професійну діяльність, які є пенсіонерами або інвалідами та отримують пенсію або соціальну допомогу, бути платниками єдиного внеску виключно за умови їх добровільної участі у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування. Крім того, Законопроектом пропонується внести доповнення до частини другої

статті 29-1 Закону України «Про нотаріат» щодо законодавчого закріплення механізму реалізації права нотаріусів на відпочинок.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

В Основному Законі України зазначається, що Україна є соціальною, правовою державою (стаття 1), людина, її життя і здоров'я, честь і гідність визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (частина 1 статті 3), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до Законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8), чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України (частина перша статті 9).

Органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та Законами України (частина друга статті 19 Основного Закону України).

У Рішенні від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012 Конституційний Суд України вказав, що Україна як соціальна держава визнає людину найвищою соціальною цінністю, розподіляє суспільне багатство згідно з принципом соціальної справедливості та піклується про зміцнення громадянської злагоди у суспільстві. Основними завданнями соціальної держави є створення умов для реалізації соціальних, культурних та економічних прав людини, сприяння самостійності і відповідальності кожної особи за свої дії, надання соціальної допомоги тим громадянам, які з незалежних від них обставин не можуть забезпечити достатній рівень життя для себе і своєї сім'ї (абзаци перший, другий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини).

Конституцією України (стаття 21, частини перша, четверта статті 43, частини перша, друга статті 46) встановлено, що усі люди є рівні у своїх правах. Громадяни мають право на працю з належними, безпечними і здоровими умовами та соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника тощо. Право на соціальний захист гарантується, зокрема, загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення.

У статті 12 Європейської соціальної хартії 1996 року зазначається, що держава зобов'язана підтримувати функціонування системи соціального забезпечення, її задовільний рівень, докладати зусиль для її поступового посилення тощо.

Відповідно до статті 9 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на соціальне забезпечення, включаючи соціальне страхування.

Конституційний Суд України у Рішенні від 27 січня 2004 року № 1-рп/2004 зауважив, що з урахуванням конституційної значущості здоров'я як невідчужуваного та непорушного блага, що належить людині від народження і охороняється державою, законодавець урегулював обсяг та характер відшкодування шкоди, заподіяної працівникові внаслідок ушкодження його здоров'я нещасним випадком чи професійним захворюванням, і передбачив комплекс заходів, спрямованих на відшкодування шкоди застрахованим і членам їх сімей (абзац шостий підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини).

При цьому, преамбулою Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» передбачено, що він визначає правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування, гарантії працюючих громадян щодо їх соціального захисту у зв'язку, зокрема, з тимчасовою втратою працездатності, професійного захворювання, охорони життя та здоров'я.

Державні гарантії реалізації застрахованими громадянами своїх прав та законодавче визначення умов і порядку здійснення загальнообов'язкового державного соціального страхування є принципами загальнообов'язкового державного соціального страхування (стаття 5 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування).

Правові та організаційні засади забезпечення збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, умови та порядок його нарахування і сплати та повноваження органу, що здійснює його збір та ведення обліку, визначає Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Частиною першою статті 67 Основного Закону України закріплено обов'язок кожного сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом.

Згідно з правовою позицією Конституційного Суду України, викладеній у Рішенні від 24 березня 2005 року № 2-рп/2005, встановлення системи оподаткування, податків і зборів, їх розмірів та порядку сплати є виключною прерогативою закону (абзац четвертий підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини).

Стосовно законодавчої пропозиції щодо конкретизації положення частини другої статті 29-1 Закону України «Про нотаріат» стосовно права приватного нотаріуса використовувати строк зупинення нотаріальної діяльності за власним бажанням на відпочинок слід зазначити, що згідно з Конституцією України (частина друга статті 45) максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні та святкові дні, а також інші умови здійснення цього права визначаються законом.

За Основним Законом України (пункт 1 частини першої, пункт 1 частини другої статті 92) виключно законами України визначаються права і свободи

людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, а також встановлюються система оподаткування, податки і збори.

Прийняття законів Конституція України відносить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85).

Враховуючи викладене, Комітет з питань правової політики та правосуддя дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму реалізації права на соціальний захист фізичними особами-підприємцями та особами, що забезпечують себе роботою самостійно (реєстр. № 6165 від 7 березня 2017 року), поданий народним депутатом України Помазановим А.В., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ